

Ryc. 50 - 56. Zanik segmentacji oraz rozdzielenie segmentów odwłoka właściwego *Formica polyctena* Först. (ryc. 50, 55) oraz *F. pratensis* Retz. (ryc. 51 - 54, 56)
 Abb. 50 - 56. Segmentationsverschwindung und Teilung der Hinterleibsegmente bei *Formica polyctena* Först. (Abb. 50, 55) und *F. pratensis* Retz. (Abb. 51 - 54, 56)

(ryc. 50, 53) lub rozdzielania się segmentu na dwie części (ryc. 52, 54). W skrajnych przypadkach, na skutek zaniku lub redukcji oraz rozdzielania się segmentacji, odwłok właściwy jest całkowicie pozbawiony symetrii (ryc. 55, 56).

II. OMÓWIENIE WYNIKÓW

W niniejszej pracy przedstawiono 56 zmian teratologicznych, z których bardzo interesujące są zmiany wielkości (ryc. 25) oraz liczebności przyoczek (ryc. 21), które w skrajnych przypadkach ulegają całkowitej redukcji (ryc. 18, 20). Obserwowano także zmiany symetryczne, polegające na całkowitej zmianie kształtu puszki głowowej (ryc. 18, 19), uniemożliwiając tym samym prawidłowe określenie gatunku. Interesująca jest także po raz pierwszy zaobserwowana zmiana w budowie łuski, polegająca nie tylko na asymetrii, ale także na stożkowatym lub rurkowatym osadzeniu przetchlinek (ryc. 39). Bardzo często spotykano (dawniej prawie nie obserwowane) zatokowe lub nieregularne wcięcia segmentów odwłoka właściwego (ryc. 40 - 49).

W świetle obecnych badań, częstotliwość występowania zmian teratologicznych robotnic mrówek z grupy *Formica rufa* jest znacznie wyższa, niż sugerował to Sokołowski i Wiśniewski (1975). Tego rodzaju zmiany były bowiem obserwowane u 0,1% osobników.